

Hallituksen esitys laeiksi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain 4 §:n 3 momentin kumoamisesta sekä julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että valtion julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausjärjestelmään liittyvä korko- ja valuuttariskien hallintatehtävä siirrettäisiin Fide Oy:ltä Valtiokonttorille. Tämä edellyttää, että julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetusta laista kumottaisiin säännös, jonka mukaan edellä mainittu yhtiö voi tehdä kauppa- ja teollisuusministeriön luvalla korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavia toimenpiteitä. Lisäksi uudistus edellyttää, että julkisesti

tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännös siitä, että kauppa- ja teollisuusministeriö voisi määräämillään ehdoilla antaa korko- ja valuuttariskien hallintatehtävän Valtiokonttorille.

Esitys edellyttää valtion vuoden 1999 talousarvioesityksen muuttamista ja se tulisi käsitellä talousarvioesityksen yhteydessä.

Lainmuutokset on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila

Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996) 4 §:n 3 momentin mukaan valtion korontasausyhtiö, Fide Oy, voi tehdä kauppa- ja teollisuusministeriön luvalla korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavia toimenpiteitä. Fide Oy:n tekemien korontasaus sopimusten määrä on ollut kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla vallitsevan alhainen ja vakaan korkotason johdosta toistaiseksi niin vähäinen, ettei korko- ja valuuttariskien suojaustoimenpiteitä ole vielä tehty.

Fide Oy hallinnoi valtion julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasausjärjestelmää. Fide Oy tekee korontasaus sopimukset järjestelmään liittyneiden luotto- ja rahoituslaitosten kanssa. OECD-ehdoissa vientiluotoissa käytetään pitkäaikaisia markkinakorkoja myötäileviä niin sanottuja CIRR-korkoja (Commercial Interest Reference Rate), jotka noteerataan OECD:ssä kuukausittain. CIRR-

korko on muuttumaton korontasausluoton juoksuajana ja tietyin edellytyksin korontasausarjouksen voimassa ollessa. Korontasaus tapahtuu kiinteän CIRR-koron ja lyhytaikaisen vaihtuvan markkinakoron välillä. Kun edellä mainittu vaihtuva korko ylittää kiinteän CIRR-koron, maksaa valtio erotuksen luotto- tai rahoituslaitokselle (korkotuki) ja kun kiinteä CIRR-korko ylittää vaihtuvan koron, tilittää luotto- tai rahoituslaitos erotuksen valtiolle (korkohyvytys).

Korontasaus sopimuksiin liittyvä korkoriski tulee edellä kuvattujen vastakkaisten kassavirtojen korkoperusteiden epäsuhteesta. Riskin suuruuteen vaikuttaa muun muassa korko- ja valuuttakurssimuutosten todennäköinen vaihteluväli, korontasaus sopimusten nimellismäärä sekä niiden voimassaoloaika riskin kasvaessa maturiteetin pidentyessä. Valuuttariski aiheutuu kurssimuutoksista johtuen vaihteluina valuuttamääräisten maksujen markkavasta-arvoissa. Tarkasteltaessa korontasausjärjestelmää valtion muusta kor-

kosidonnaisesta toiminnasta erikseen, toteutuu korkoriski ennakoidusta poikkeavina korkotuen/-hyvityksen maksuina. Korkoriskin lisäksi valtio on altis valuuttariskille, kun korkotuki ja -hyvitys tapahtuu muussa kuin kotimaisessa valuutassa. Tällä hetkellä merkittävin osa Fide Oy:n korontasaustarjousista on sidottu Yhdysvaltain dollariin. Euron käyttöönoton myötä valuuttariski poistuu EMU-valuuttojen osalta. Mikäli suurin osa korontasaussopimuksista myös euron käyttöönoton jälkeen tehdään Yhdysvaltain dollareissa, valuuttariski on edelleen olemassa. Siten korkomuutokset heijastuvat myös valuuttaposition eteenkin, jos korkoriskiltä ei olla suojauduttu.

Julkisesti tuettujen alusluottojen korontasaus on lisätty valtion korontasausjärjestelmän piiriin vuoden 1998 alusta. OECD-ehtoisten laivaluottojen korontasaukseen liittyvät riskit ovat samanlaiset kuin OECD-ehtoisissa vientiluotoissa. Laivaluotoissa käytetään kuitenkin toistaiseksi CIRR-koron sijasta 8 %:n kiinteää korkoa valuutasta riippumatta.

2. Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

Kauppa- ja teollisuusministeriö asetti vuonna 1997 työryhmän selvittämään valtion julkisesti tuettujen luottojen korontasausjärjestelmään liittyvien korko- ja valuuttariskien suojaamista. Työryhmässä oli edustajat valtiovarainministeriöstä, Suomen Vienti- luotto Oy:stä, Fide Oy:stä, Valtiokonttorista ja kauppa- ja teollisuusministeriöstä. Työryhmän tavoitteena oli selvittää julkisesti tuettujen OECD-ehtoisten luottojen korontasaussopimukseen liittyvää suojaustarvetta, -muotoja ja siihen liittyviä kustannuksia.

Työryhmä esitti kauppa- ja teollisuusministeriölle 28 päivänä helmikuuta 1998 luovutetussa loppuraportissa, että OECD-ehtoisin vienti- ja alusluottoihin liittyvää korko- ja valuuttariskiä olisi tarkoituksenmukaista tarkastella laajemmassa yhteydessä valtion riskinhallinnan kannalta ja hyödyntää olemassa olevia riskinhallintajärjestelmiä ja asiantuntemusta. Valtiokonttori toimii jo tällä hetkellä korontasausjärjestelmässä korkotuen osalta siihen liittyvän rahaliikenteen hoitajana. Koska Valtiokonttorin tehtäviin kuuluu valtion lainojen riskinhallinta valtiovarainministeriön yleisohjeiden mukaisesti, julkisesti tuettujen luottojen korontasaus-

sopimusten suojausta koskevat päätökset ja toimenpiteet voitaisiin tehdä Valtiokonttorissa, jolloin Fide Oy:n tekemät korontasaussopimukset voitaisiin kytkeä osaksi laajempaa valtion riskinhallintaa.

Korontasaussopimukset ovat valtiontalouden velan ulkopuolella olevia sopimuksia, mutta niiden kassavirrat altistavat valtiota korko- ja valuuttariskeille. Tästä syystä korontasaussopimusten kassavirrat olisi liitettävä Valtiokonttorin riskienhallinnan järjestelmiin. Korontasaussopimuksia suojattaessa noudatettaisiin samoja periaatteita kuin valtion muuhun riskienhallintaan. Yksittäisiä korontasaussopimuksia voitaisiin suojata johdannaisinstrumenteilla. Valtiokonttori voisi suojautua korkoriskiltä tekemällä koronvaihtosopimuksia, joissa valtio maksaa kiinteää korkoa ja saa vaihtuvaa korkoa.

Julkisesti tuettujen luottojen korontasaussopimusten suojausta koskevien päätösten ja toimenpiteiden siirtäminen Valtiokonttorille edellyttää sekä julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain että julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain muuttamista siten, että muutokset mahdollistaisivat Valtiokonttorin toimimisen Fide Oy:n sijaan valtion korontasausjärjestelmässä riskienhallinnan yhtenä keskeisenä osapuole-
na.

3. Lainmuutokset

3.1. Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain 4 §:n 3 momentin kumoamisesta

Ehdotetaan kumottavaksi julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain 4 §:n 3 momentti, jonka mukaan valtion korontasausyhtiö (Fide Oy) voi tehdä kauppa- ja teollisuusministeriön luvalla korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavia toimenpiteitä.

3.2. Laki julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Ehdotetaan, että julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) 3 §:ään lisätään uusi 3 momentti, jonka mukaan kauppa- ja teollisuusministeriö voisi määräämillään ehdoilla an-

taa korko- ja valuuttariskien hallintatehtävän Valtiokonttorille. Kauppa- ja teollisuusministeriön valtuutuksessa määriteltäisiin tarkemmin suojaustoimenpiteiden yleiset edellytykset, kuten esimerkiksi tulisiko suojaustoimenpiteet tehdä transaktio- vai valuuttapositiokohtaisesti, suojattavien korontasaussopimusten mahdollinen minimikoko, korontasaussopimusten purkamiseen liittyvät ehdot ja edellytykset.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Organisatoriset vaikutukset

Valtion julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasaussopimusten hallintatehtävä siirrettäisiin Fide Oy:ltä Valtiokonttorille. Korontasaussopimusten määrän ei ainakaan nykyisellä korkotasolla arvioida kasvavan kappalemääräisesti suureksi vuositasolla, joten Fide Oy:n korontasaussopimukseen liittyvä riskienhallinta voitaisiin hoitaa osana Valtiokonttorin nykyistä toimintaa ja hyödyntää Valtiokonttorin asiantuntemusta ja voimavaroja.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Korontasaussopimusten korko- ja valuuttariskien hallintatehtävän siirtäminen Valtiokonttorille ei aiheuta merkittäviä lisäkustannuksia, koska suojaavien sopimusten hallinnointi tapahtuisi nykyisillä resursseilla. Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasaussopimuksesta annetun lain 1 §:n nojalla Fide Oy:llä on valtuus tehdä luotto- ja rahoituslaitosten kanssa julkisesti tuettuja vienti- ja alusluottoja koskevia korontasaussopimuksia vuosina 1997—1999 enintään 20 miljardin markan pääomasta. Fide Oy:n tekemien korontasaussopimusten yhteismäärä on noin 5 miljoonaa markkaa.

Esitys edellyttää valtion vuoden 1999 talousarvioesityksen muuttamista siten, että momentille 32.70.45 (Korkotuki julkisesti tuetuille vientiluotoille) ehdotettua määrärahaa voitaisiin käyttää myös Valtiokonttorille korontasaussopimuksista aiheutuvien korko- ja valuuttariskien suojaamiseksi tarvittavien toimenpiteiden ja kustannusten maksamiseen.

Koska korkotuki/-hyvitys on riippuvainen markkinakorkojen tasosta luoton suo-

jausajankohtana, sen määrää ei voi etukäteen arvioida. Korontasaussopimuksen suojaamatta jättäminen voi lyhyellä tähtäyksellä olla jopa edullisempaa kuin sen suojaaminen, sillä vaihtuvat (Libor) korot ovat korkokäyrän muodon vuoksi usein luoton alkuvaiheessa alle CIRR-koron. Pitkällä tähtäyksellä epävarmuus vaihtuvien korkojen kehityksestä voi kuitenkin aiheuttaa huomattavia tappioita valtiolle, jos korontasaussopimuksia ei suojata. Tätä kustannuserää on kuitenkin mahdoton arvioida etukäteen, koska siihen vaikuttaa useampia tekijöitä, joita ei pysty ennakoimaan. Näitä ovat muun muassa vaihtuvien (Libor) korkojen kehitys, korkotukiluottojen määrä ja valuuttajakauma. Esimerkkinä voidaan todeta, että 100 miljoonan markan suojaamattomalle luottokannalle maksettava korkotuki nousee miljoona markkaa vuodessa ja miljardin markan luottokannalle maksettava korkotuki 10 miljoonaa markkaa vuodessa, jos vaihtuvat (Libor) korot nousevat yhden prosenttiyksikön. Korkojen laskiessa valtiolle tulee vastaava hyöty.

Suojaavilla sopimuksilla on transaktiokustannuksia, jotka eivät ole merkittäviä. Suojaavan transaktion vastapuoli kattaa kulunsa myynti- ja ostohinnan erotuksena. Tämä vaihtelee valuutasta riippuen tavallisesti noin 0,03—0,06 %:n välillä. Koska suojaavilla sopimuksilla ei kuitenkaan ole tarkoitus käyttää aktiivisesti kauppaa, voidaan arvioida, että kustannus on puolet edellä mainitusta erotuksesta. Siten esimerkiksi 100 miljoonan markan kannan suojaaminen maksaisi teoriassa 15 000—30 000 markkaa vuodessa ja vastaavasti miljardin markan kannan suojaaminen 150 000—300 000 markkaa vuodessa. Koska edellä mainitut kustannukset riippuvat suojaustransaktioiden volyyymista, voidaan kustannuksia vähentää merkittävästi netottamalla riskejä valtion kokonaisriskiposition puitteissa.

Suojaussopimukset altistavat valtion myös luottoriskille, eli riskille, että sopimuksen vastapuoli ei pysty suoriutumaan maksuvelvoitteistaan. Kasvava riski kuvastaa hyötyä, jonka valtio saa suojaustransaktiosta. Käytännössä tämä riski on kuitenkin suhteellisen pieni, koska valtio noudattaa vastapuolien valinnassa konservatiivista linjaa ja seuraa jatkuvasti transaktioiden markkina-arvojen ja vastapuolien luottokelpoisuuden sekä limittien käyttöasteiden kehittymistä. Jos suojaustransaktioiden käyttö laajenee, luottoriskit

voivat kuitenkin kasvaa merkittäväksi riskiksi.

Ottaen huomioon, että tällä hetkellä valitsevasta kansainvälisestä korkotilanteesta johdettujen OECD-ehtoisten luottojen kysyntä on varsin vähäistä, valtiolle ei todennäköisesti aiheudu korko- ja valuuttariskien suojaustoimenpiteistä kustannuksia vuonna 1999.

5. Asian valmistelu

Esitys pohjautuu valtion julkisesti tuettujen luottojen korontasausjärjestelmään liittyvien korko- ja valuuttariskien suojaamista selvittäneen työryhmän 28 päivänä helmikuuta 1998 päivättyyn raporttiin ja se on valmisteltu virkatyönä kauppaja teollisuusministeriössä. Työryhmän esityksestä on pyydetty

lausunnot valtiovarainministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, Valtiokonttorilta, Valtiontakuukeskukselta, Fide Oy:ltä sekä Suomen Vientiluotto Oy:ltä. Saatujen lausuntojen mukaan lausunnonantajat pitivät esitystä yleisesti tarpeellisena ja kiireellisenä. Lausunnonantajien tekemät huomautukset on pyritty mahdollisuuksien mukaan ottamaan huomioon esityksessä.

6. Voimaantulo

Lainmuutokset ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain 4 §:n 3 momentin kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Tällä lailla kumotaan julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1136/1996) 4 §:n 3 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

2.

Laki**julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään julkisesti tuettujen vientiluottojen korontasauksesta 20 päivänä joulukuuta 1996 annetun lain (1137/1996) 3 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1119/1997, uusi 3 momentti seuraavasti:

3 §

sopimuksista johtuvat korko- ja valuuttaris-
kien suojaukseen tarvittavat toimenpiteet.

Kauppa- ja teollisuusministeriö voi mää-
räämillään ehdoilla antaa Valtiokonttorin
tehtäväksi tehdä ja hallinnoida korontasaus-

Tämä laki tulee voimaan _____
päivänä kuuta
199 .

Helsingissä 25 päivänä syyskuuta 1998

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri *Antti Kalliomäki*